

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 209/2019-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. mája 2019 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Miroslava Duriša a Mojmíra Mamojku predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Pavlom Gráčikom, advokátska kancelária, Farská 40, Nitra, vo veci namietaného porušenia základných práv zaručených v čl. 46 ods. 1 a v čl. 47 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základných práv zaručených v čl. 37 ods. 1 a čl. 40 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 1 To 66/2015 z 28. októbra 2015 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tdo 17/2018 z 25. septembra 2018 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. januára 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]

■ (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základných práv zaručených v čl. 46 ods. 1 a v čl. 47 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základných práv zaručených v čl. 37 ods. 1 a čl. 40 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 To 66/2015 z 28. októbra 2015 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Tdo 17/2018 z 25. septembra 2018.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 1 T 138/2010 z 30. apríla 2015 uznaný vinným zo spáchania zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) s prihliadnutím na § 36 písm. j) Trestného zákona, za ktorý bol odsúdený na trest odňatia slobody vo výmere 2 rokov s podmienenečným odložením jeho výkonu na skúšobnú dobu v trvaní 2 rokov.

3. Proti tomuto rozhodnutiu sťažovateľ podal odvolanie, na základe ktorého krajský súd rozsudkom sp. zn. 1 To 66/2015 z 28. októbra 2015 podľa § 321 ods. 1 písm. e) a ods. 3 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) rozsudok okresného súdu z 30. apríla 2015 zrušil vo výroku o treste a podľa § 322 ods. 3 Trestného poriadku sťažovateľovi uložil trest odňatia slobody vo výmere 1 roka s podmienenečným odložením jeho výkonu na dobu trvania 1 roka.

4. Rozhodnutie súdu druhého stupňa sťažovateľ napadol mimoriadnym opravným prostriedkom – dovolaním, ktoré najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 Tdo 17/2018 z 25. septembra 2018 odmietol.

5. Podľa názoru sťažovateľa konaním, ktoré mu bolo kladené za vinu, neboli naplnené všetky obligatórne znaky skutkovej podstaty zločinu vydierania. Sťažovateľ dokonca tvrdí, že ku skutku nikdy nedošlo. Je tiež presvedčený, že zo skutkovej vety uvedenej v rozsudku, ktorým bol odsúdený, nevyplýva, že by požiadavka adresovaná

poškodenému „na odvolanie advokáta mala byť akýmkoľvek spôsobom spojená s násilím, hrozbou násilia alebo hrozbou inej ťažkej ujmy“. Jediné, čo je v skutkovej vete spojené s hrozbou násilia, bolo „údajné požadovanie odovzdania sumy 200.000,- Sk“ od poškodeného.

6. Sťažovateľ tvrdí, že poškodený mu mal uvedenú finančnú čiastku zaplatiť na základe medzi nimi existujúceho záväzkového vzťahu, preto nevznikla žiadna potreba z jeho strany domáhať sa u poškodeného, aby „odvolal“ advokáta, pretože to na jeho nároku nič nemenilo. Preto uvedenie požiadavky na „odvolanie advokáta“ v skutkovej vete meritórneho rozhodnutia nebolo podľa presvedčenia sťažovateľa odôvodnené a jeho neopodstatnenosť preukázalo aj vykonané dokazovanie. Pritom práve poukazom na „údajnú požiadavku na odvolanie advokáta pod hrozbou ublíženia na zdraví, sa Najvyšší súd Slovenskej republiky vyhol zaoberaniu sa... podaným dovolaním, keďže toto bolo odmietnuté“.

7. Sťažovateľ je navyše toho názoru, že skutok mal byť kvalifikovaný ako trestný čin hrubého nátlaku podľa § 191 ods. 1 Trestného zákona, avšak ako dodáva, „podľa doktrinálneho výkladu skutkovej podstaty... trestného činu hrubého nátlaku sa uvedený trestný čin nevzťahuje len na prípady, pri ktorých dôjde k núteniu splnenia povinnosti vyplývajúcej zo záväzku treťou osobou, t. j. osobou odlišnou od osoby veriteľa, ale aj v prípade, ak sa uvedeného konania dopustí účastník záväzkového vzťahu, vystupujúci na strane veriteľa“.

8. Podľa sťažovateľa to, že plnenie, ktorým mal údajne vydierať poškodeného, malo svoj pôvod v reálne existujúcom záväzkovom vzťahu, v rámci ktorého mal postavenie veriteľa a poškodený dlžníka, dostatočne preukázal aj počas samotného trestného konania. A pretože mal na uvedené plnenie nárok, zastáva názor, že ak by malo byť jeho údajné konanie právne kvalifikované ako zločin vydierania, potom z toho vyplýva záver o tom, že jediným znakom, ktorým sa odlišuje vydieranie od hrubého nátlaku, je subjekt. Sťažovateľ si však nedokáže vysvetliť, prečo by mal byť veriteľ prísnejšie postihnutý za to isté konanie ako tretia osoba. Týmto výkladom by bol veriteľ vymáhajúci svoju pohľadávku

(aj keď nevhodným spôsobom) prísnejšie postihnutý, a to za vydieranie, než tretia osoba, ktorú by oslovil na účel vymáhania (rovnako nevhodným spôsobom) toho istého dlhu, pretože tretiu osobu by bolo možné stíhať za trestný čin hrubého nátlaku, ktorý je na úrovni základných skutkových podstát neporovnateľne miernejším trestným činom než vydieranie.

9. Sťažovateľ preto nesúhlasí s odôvodnením napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorom uviedol, prečo sa predmetný skutok nemohol považovať za trestný čin hrubého nátlaku podľa § 191 ods. 1 Trestného zákona, ale musí byť posudzovaný výlučne ako vydieranie podľa § 189 ods. 1 Trestného zákona.

10. Vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu krajského súdu sťažovateľ uviedol, že už v odôvodnení odvolania proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 1 T 138/2010 z 30. apríla 2015 poukazoval na to, že jeho vina bola prvostupňovým súdom založená výlučne na základe výpovede poškodeného. Okresný súd mal veriť poškodenému, keď jeho výpoveď považoval za „silnejšiu“ z dôvodu, že poškodený na rozdiel od sťažovateľa ako obžalovaného, ktorého nikto k priznaniu nútiť nemôže, bol ako svedok po zákonom poučení povinný vypovedať pravdu. Takýto postup je podľa sťažovateľa neprípustný a zasahujúci do jeho základného práva na spravodlivé súdne konanie a základného práva na obhajobu, pretože okresný súd „vyslovene uviedol“, že sťažovateľ «*bol oprávnený využiť svoje právo „vypovedať nepravdu“*», sťažovateľ však vylúčil, že by vypovedal nepravdu. Okresný súd tak mal prezumovať nepravdivosť výpovede sťažovateľa.

11. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

*„Základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, právo neprispievať k vlastnému obvineniu podľa čl. 47 ods. 1 Ústavy SR, čl. 37 ods. 1 a čl. 40 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd
Rozsudkom Krajského súdu v Nitre zo dňa 28. 10. 2015, sp. zn. 1 To/66/2015 a Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 25. 09. 2018, sp. zn. 2 Tdo 17/2018, porušené bolo.*

Zrušuje sa Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 25. 09. 2018, sp. zn. 2 Tdo 17/2018 a Rozsudok Krajského súdu v Nitre zo dňa 28. 10. 2015, sp. zn. 1 To/66/2015 a vec sa vracia Krajskému súdu v Nitre na ďalšie konanie.“

II.

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie...

14. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v čl. I § 1 až § 13, § 16 až § 28, § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

15. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

16. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,

c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,

d) ktorý je neprípustný,

e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,

f) ktorý je podaný oneskorene,

g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

17. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať takú ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03, III. ÚS 77/05, III. ÚS 198/07).

18. Podľa § 45 zákona o ústavnom súde ústavný súd je viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 neustanovuje inak. Viazanosť ústavného súdu návrhom sa vzťahuje zvlášť na návrh požadovaného výroku rozhodnutia. Ústavný súd teda môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej ústavnej sťažnosti, preto v danej veci ústavný súd rozhodoval o porušení tých práv a iba v súvislosti s tými rozhodnutiami orgánov verejnej moci, ktorých vyslovenia porušenia sa sťažovateľ dožaduje v návrhu na rozhodnutie, t. j. v petite ústavnej sťažnosti. Tvrdenia o porušení iných práv, ktoré sťažovateľ uvádza v texte ústavnej sťažnosti mimo petitu, je podľa názoru ústavného súdu potrebné považovať iba za súčasť jeho argumentácie (napr. III. ÚS 149/04, III. ÚS 235/05, II. ÚS 65/07).

19. Predmetom sťažnosti je teda namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva odoprieť výpoveď zaručeného v čl. 47 ods. 1 ústavy, v čl. 37 ods. 1 listiny a v čl. 40 ods. 4 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu sp. zn. 1 To 66/2015 z 28. októbra 2015 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tdo 17/2018 z 25. septembra 2018, ku ktorému malo dôjsť nedostatočným preukázaním naplnenia všetkých obligatórnych znakov skutkovej podstaty zločinu vydierania a samotnou nesprávnou právnou kvalifikáciou skutku, ktorého sa mal sťažovateľ dopustiť, ako aj tým, že všeobecné sudy prezúmovali nepravdivosť jeho výpovede.

20. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

21. Podľa čl. 47 ods. 1 ústavy a čl. 37 ods. 1 listiny každý má právo odoprieť výpoveď, ak by ňou spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania sebe alebo blízkej osobe.

22. Podľa čl. 40 ods. 4 listiny obvinený má právo odoprieť výpoveď; tohto práva ho nemožno nijakým spôsobom pozbaviť.

23. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru

24. Ústavný súd v prvom rade pripomína, že vo vzťahu ku všeobecným súdom nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. I. ÚS 19/02,

I. ÚS 31/05) a nemá zásadne ani oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96, II. ÚS 134/09). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). V súvislosti so sťažnosťami namietajúcimi porušenie základných práv a slobôd rozhodnutiami všeobecných súdov už ústavný súd opakovane uviedol, že jeho úloha pri rozhodovaní o sťažnosti pre porušenie základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov súdnej interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07, I. ÚS 272/09).

25. Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

26. Súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov uvádzaných stranami konania.

27. Do obsahu uvedených práv však nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech v konaní pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 8/96, III. ÚS 197/02, III. ÚS 284/08). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom je možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

28. Z opísaných hľadísk ústavný súd pristúpil aj k posúdeniu sťažovateľom namietaného porušenia jeho základných práv napadnutým rozsudkom krajského súdu sp. zn. 1 To 66/2015 z 28. októbra 2015 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tdo 17/2018 z 25. septembra 2018.

29. Krajský súd v odôvodnení rozsudku sp. zn. 1 To 66/2015 z 28. októbra 2015 uviedol nasledujúce relevantné skutočnosti:

«Súd I. stupňa správne zistil, že vykonané dôkazy spoľahlivo preukazujú skutkové zistenia uvedené v tzv. skutkovej vete výroku o vine, a spáchanie skutku obžalovaným, ktorý ním naplnil všetky formálne znaky skutkovej podstaty zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1 Tr. zák...

Súd I. stupňa v odôvodnení napadnutého rozsudku poukázal na obsahy jednotlivých vo veci vykonaných dôkazov a v ďalšej časti uviedol aj právne úvahy..., ktorými sa riadil pri hodnotení jednotlivých dôkazov vrátane vyhodnotenia obhajoby obžalovaného. Správne konštatoval, že obžalovaný, ktorý popieral spáchanie skutku je usvedčovaný priamym dôkazom - výpoveďou poškodeného... s ktorou je v súlade aj nepriamy dôkaz výpoveď svedka... ktorému konanie obžalovaného poškodený bezprostredne ohlásil a trestné oznámenie, ktoré následne poškodený podal. Týmito dôkazmi boli spoľahlivo preukázané skutkové zistenia uvedené vo výroku o vine napadnutého rozsudku. Takéto vyhodnotenie

dôkazov nemožno považovať za nesprávne, a len preto, že nezodpovedá predstavám obžalovaného. Nezodpovedá preto skutočnosti, že usvedčenie obžalovaného je založené len na jednom dôkaze a že je tu len tvrdenie proti tvrdeniu, preto ani nedošlo k situácii, v ktorej by bolo potrebné aplikovať pravidlo in dubio pro reo.

Ani obžalovaným uvádzanú zmenu právnej kvalifikácie na trestný čin podľa § 191 ods. 1 Tr. por. nie je možné považovať za dôvodnú. Tento záver je odôvodnený odlišnosťou skutkových podstat trestných činov podľa § 191 a § 189 Tr. zák. Ustanovenie § 191 Tr. zák. je tzv. špecifickou skutkovou podstatou, ktorá ako jeden znak uvádza „...nútenie iného k plneniu povinnosti, na splnenie ktorej má inak tretia osoba nárok“ čo znamená, že sa jedná o konanie páchatel'a, ktorý takýmto spôsobom núti inú osobu (spravidla dlžníka) k plneniu povinnosti, ktorú má voči inej osobe než je páchatel' (spravidla veriteľ). O takéto konanie sa však v danej veci nejedná.»

30. Najvyšší súd v odôvodnení uznesenia sp. zn. 2 Tdo 17/2018 z 25. septembra 2018, ktorým dovolanie sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu z 28. októbra 2015 odmietol, v podstatnom uviedol:

«Úvodom považuje najvyšší súd za potrebné najprv vo všeobecnej rovine pripomenúť, že z konštrukcie a štruktúry jednotlivých dovolacích dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 písm. a) až n) Tr. por. vyplýva, že dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok proti právoplatným rozhodnutiam súdu je určené na nápravu výslovne uvedených procesných a hmotnoprávných chýb. Dovolanie nie je prostriedkom určeným na revíziu skutkových zistení, ktoré urobili súdy prvého a druhého stupňa [primerane pozri rozhodnutie najvyššieho súdu zverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky... pod č. 57/2007]. Povedané inými slovami, dovolaním podaným z niektorého z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 Tr. por. sa nemožno domáhať preskúmania skutkových zistení, na ktorých je založené napadnuté alebo jemu predchádzajúce rozhodnutie, a ani prehodnotenia vykonaného dokazovania (pozri napr. rozhodnutie najvyššieho súdu zverejnené v Zbierke pod č. 47/2014). Výslovne to vyplýva zo znenia § 371 ods. 1 písm. i) veta za bodkočiarkou Tr. por., podľa ktorého správnosť a úplnosť zisteného skutku nemôže dovolací súd skúmať a meniť. Pritom platí, že obsah konkrétne uplatnených námietok, tvrdení a právnych názorov, o ktoré sa v dovolaní opiera

existencia určitého dovolacieho dôvodu, musí skutočne vecne zodpovedať zákonnému vymedzeniu takéhoto dovolacieho dôvodu podľa § 371 Tr. por. Nestačí, ak podané dovolanie len formálne odkazuje na príslušné ustanovenie upravujúce dôvody dovolania, pokiaľ v skutočnosti obsahuje argumenty stojace mimo uplatneného dovolacieho dôvodu (pozri napr. rozhodnutie najvyššieho súdu zverejnené v Zbierke pod č. 51/2014).

Vychádzajúc z uvedeného musí najvyšší súd konštatovať, že námietky dovolateľa, na základe ktorých tvrdí, že skutok, ktorý mu je kladený za vinu, nemohol v žiadnom prípade vykonať, majú skutkový charakter. Vecne teda stoja mimo ním uplatnený, ale i akýkoľvek iný ním použiteľný dovolací dôvod.

Pokiaľ ide o obvineným namietané nesprávne právne posúdenie skutku ako zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1 Tr. zák., treba ďalej uviesť, že dovolací súd hodnotí skutkový stav pri rozhodovaní o dovolaní, ktoré sa opiera o dovolací dôvod uvedený v § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por., len z toho hľadiska, či skutok alebo iná okolnosť skutkovej povahy boli správne právne posúdené. Z tohto pohľadu posudzuje aj skutočnosť, či skutok, z ktorého bol obvinený uznaný za vinného, bol v tzv. skutkovej vete rozsudku vymedzený tak, aby zodpovedal znakom skutkovej podstaty príslušného trestného činu (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu zverejnené v Zbierke pod č. 47/2008).

V tomto kontexte je potom potrebné uviesť, že argumentácia obvineného úplne prehliada, že podľa skutkových záverov prvostupňového súdu, ktoré si v celom rozsahu osvojil aj súd druhého stupňa a ktoré nemôže dovolací súd v tomto konaní skúmať ani meniť, hrozba násilia a inej ťažkej ujmy, spočívajúca vo vyhrážkach obvineného, že poškodený dopadne zle, dá jemu a jeho synovi dolámať ruky, dá na dome syna poškodeného porozbíjať okná a celej ich rodine bude robiť zle, nesmerovala len k tomu, aby mu poškodený do 4. apríla 2008 dal 200.000,- Sk, ale aj k tomu, aby ihneď odvolal advokáta. Už z tohto dôvodu neprichádzalo právne posúdenie predmetného skutku ako prečinu hrubého nátlaku podľa § 191 ods. 1 Tr. zák. vôbec do úvahy, a to ani pri analogickom použití tohto zákonného ustanovenia, ako sa toho domáha dovolateľ. Táto skutková podstata totiž dopadá iba na prípady, v ktorých páchatel násilím, hrozbou násilia alebo hrozbou inej ťažkej ujmy iného núti plniť povinnosť zo záväzku, na ktorej splnenie má inak tretia osoba nárok. Odhliadnuc od toho, že z popisu skutku, ktorým je dovolací viazaný, nevyplýva, že by obvinený mal na peňažné plnenie v sume 200.000,- Sk

nárok, podstatným je to, že obvinený nútil poškodeného aj k tomu, aby ihneď odvolal advokáta. Teda iného hrozbou násilia a inej ťažkej ujmy nútil, aby niečo konal, čím naplnil všetky znaky skutkovej podstaty zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1 Tr. zák.

Dovolací súd pritom nezdieľa ani názor obvineného, že ustanovenie § 191 ods. 1 Tr. zák. by sa malo uplatňovať aj vtedy, ak páchatel násilím, hrozbou násilia alebo inej ťažkej ujmy núti iného plniť povinnosť zo záväzku, na ktorej splnenia má inak sám nárok.

V tejto súvislosti najvyšší súd pripomína, že čl. 49 Ústavy Slovenskej republiky..., podľa ktorého len zákon ustanoví, ktoré konanie je trestným činom a aký trest, prípadne iné ujmy na právach alebo na majetku možno uložiť za jeho spáchanie, v spojení s čl. 86 písm. a) ústavy, podľa ktorého do pôsobnosti Národnej rady Slovenskej republiky patrí uznávať sa na ústave, ústavných a ostatných zákonoch, zveruje právomoc vymedziť katalóg trestných činov a trestov za ich spáchanie a určovať tak trestnú politiku štátu výlučne zákonodarcovi. V konkrétnom prípade síce o vine a treste môže rozhodnúť iba súd (čl. 50 ods. 1 ústavy), ten je pritom vždy viazaný zákonom (čl. 2 ods. 2, čl. 144 ods. 1 ústavy). Z ústavného princípu „žiadne trestné čin bez zákona“ (nullum crimen sine lege) tak vyplýva nielen to, že súd nemôže rozširovať podmienky trestnej zodpovednosti, ale tieto nie je oprávnený ani zužovať v tom smere, že konanie (opomenutie) naplňajúce všetky zákonodarcom stanovené znaky skutkovej podstaty konkrétneho trestného činu (u prečinov včítane potrebnej miery závažnosti) označí za beztrestné, resp. menej trestné. V okolnostiach posudzovanej veci treba potom poukázať na to, že znenie skutkovej podstaty trestného činu hrubého nátlaku podľa § 191 ods. 1 Tr. zák. zodpovedá skutkovej podstate trestného činu hrubého nátlaku podľa § 235b ods. 1 Tr. zák. (zák. č. 140/1961 Zb.), ktorá bola zavedená zákonom č. 183/1999 Z. z. Podľa dôvodovej správy k tomuto zákonu dôvodom zakotvenia tejto novej skutkovej podstaty ako osobitnej formy vydierania bolo postihovanie vymáhania pohľadávok pre tretie osoby nezákonným spôsobom a nezákonným subjektom. Je teda zrejmé, že zámerom zákonodarcu, ktorý sa odráža v znení predmetných skutkových podstat, bolo privilegované postihovať iba prípady nezákonného vymáhania pohľadávok pre tretiu osobu, nie pre seba. Nemožno pritom súhlasiť s tvrdením dovolateľa, že konanie „vymáhača“ profesionála bude miernejšie trestné, než konanie neskúseného veriteľa, keďže v takýchto prípadoch pôjde väčšinou o konanie na objednávku a teda bude namieste ho právne posudzovať ako zločin hrubého nátlaku podľa § 191 ods. 1, ods. 2 písm. c) Tr. zák.

v spojení s § 140 písm. a) Tr. zák., který je přísnější trestný, ako zločin vydierania podľa § 189 ods. 1 Tr. zák.

Tieto dôvody viedli najvyšší súd k tomu, že dovolanie obvineného [REDAKOVANÉ] podľa § 382 písm. c) Tr. por. na neverejnom zasadnutí odmietol.»

31. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti predovšetkým tvrdí, že konanie, ktoré mu bolo v trestnom konaní kladené za vinu a za ktoré bol napokon odsúdený, nenapĺňalo všetky obligatórne znaky skutkovej podstaty zločinu vydierania, a že ku skutku, ako bol všeobecnými súdmi v rozhodnutiach opísaný, ani nedošlo.

32. K tomu ústavný súd poznamenáva, že podobne ako to v napadnutom rozhodnutí o sebe deklaroval aj dovolací súd, nie je súdom skutkovým a ani opravnou inštanciou v rámci trestného konania či trestného súdnictva. Ústavný súd nemôže vykonávať dokazovanie vo vzťahu k vine alebo nevine sťažovateľa obžalovaného zo spáchania trestného činu a nemôže ani prehodnocovať dôkazy vykonané všeobecnými súdmi v rámci dokazovania v trestnom konaní. Žiadne z ustanovení ústavy alebo zákona o ústavnom súde nedáva oprávnenie ústavnému súdu ako súdnemu orgánu ochrany ústavnosti zastupovať alebo nahrádzať činnosť všeobecných súdov v trestných veciach tak, ako to ústava v čl. 142 ods. 1 zveruje práve do kompetencie všeobecných súdov. Preto ústavný súd nemohol verifikovať sťažovateľom tvrdené faktické (skutkové) okolnosti daného prípadu, keďže ho na to žiadna právna norma procesnoprávne neuspôsobuje.

33. Úloha ústavného súdu sa v rámci trestného konania (predsúdneho či súdneho) obmedzuje na dohľad nad zachovaním hmotných a procesných ústavných práv osôb, ktorým ústava, listina či dohovor garantujú v rámci trestného konania určité subjektívne hmotné a procesné ústavné práva a dohľad nad riadnym plnením pozitívneho záväzku štátu viesť účinné vyšetrowanie, porušenie ktorého by viedlo k veľmi závažnému zásahu do samotnej podstaty konkrétnych ústavných (zväčša hmotných) práv. Ústavný súd teda v zásade nie je oprávnený hodnotiť samotné vyšetrowanie trestného činu alebo právnu kvalifikáciu skutku, či váhu jednotlivých dôkazov v trestnom konaní (pozri napr. II. ÚS 220/2018).

34. Zodpovedanie otázok nastolených sťažovateľom týkajúcich sa nenaplnenia všetkých znakov skutkovej podstaty stíhaného zločinu vydierania a nesprávnosti právnej kvalifikácie (o ktorej sťažovateľ bol presvedčený, že šlo o prečin hrubého nátlaku) neprináleží ústavnému súdu aj z dôvodu, že tieto námietky tak, ako ich predniesol sťažovateľ, vyúsťujú aj do požiadavky výkladu Trestného zákona, presnejšie ním upravených dvoch spomenutých skutkových podstát.

35. Pokiaľ sťažovateľ očakáva, že ústavný súd na základe ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy podanej pre namietané porušenie základných práv urobí výklad príslušných ustanovení Trestného zákona [§ 189 ods. 1 a § 191 ods. 1] a „nainštruuje“ ich správnu aplikáciu, tak tomuto očakávaniu vyhovieť nemožno. Ústavný súd totiž nepodáva výklad zákonov a v rámci konania o ústavnej sťažnosti sa zameriava na posúdenie zlučiteľnosti účinkov ich interpretácie a aplikácie všeobecnými súdmi s obsahom základných práv a slobôd (pozri napr. II. ÚS 142/2015, III. ÚS 717/2016). Pri výklade a použití ustanovení zákona je však nevyhnutné rešpektovať skutočnosť (a práve dodržanie tohto je predmetom skúmania ústavným súdom), že interpretácia zákona nemôže popierať účel a zmysel právnej úpravy a vo svojich dôsledkoch reštriktívne zasahovať do základných práv a slobôd, ktorých rešpektovanie je súčasťou základných princípov právneho štátu.

36. Do výkladu zákona realizovaného všeobecným súdom by ústavný súd mohol zasiahnuť iba v prípade, že by sa tento javil ako ústavne nekonformný.

37. Z hľadiska požadovanej ústavnoprávnej ochrany základných práv sťažovateľa v predmetnej trestnej veci ústavný súd konštatuje, že skutková podstata (zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1 Trestného zákona), pod ktorú všeobecné súdy subsumovali konanie sťažovateľa, ktorého sa mal dopustiť, je súčasťou Trestného zákona, a teda sťažovateľ bol stíhaný a odsúdený za trestný čin, ktorý je ako taký definovaný príslušným zákonom, preto zo strany ústavného súdu prichádzalo do úvahy zistiť, či odôvodnenie právnej kvalifikácie trestného činu všeobecnými súdmi bolo argumentačne podporené ústavne konformným spôsobom a tiež či nešlo o situáciu, že by došlo k aplikácii absolútne (zjavne) nesprávnej skutkovej podstaty trestného činu na vec sťažovateľa.

38. Ako z citovaných častí odôvodnení oboch napadnutých rozhodnutí vyplýva, krajský súd, ako aj najvyšší súd zhodne dospeli k záveru, že sťažovateľ sa svojím konaním dopustil zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1 Trestného zákona, a tomu zodpovedajúcu argumentáciu v odôvodneniach rozhodnutí rozviedli dostatočným spôsobom. Uviedli, ktoré dôkazy, z ktorých dôkazných prostriedkov ich primáli k prijatiu presvedčivého záveru o vine sťažovateľa. K právnej kvalifikácii skutku zvlášť najvyšší súd jasne poznamenal, že okrem toho, že sťažovateľ od poškodeného pod hrozbou násilia požadoval zaplatenie finančnej čiastky (o ktorej bol presvedčený, že na ňu má nárok, od čoho odvodzuje potrebu použitia § 191 ods. 1 Trestného zákona), naliehal na poškodeného aj v tom smere, aby „odvolal“ svojho právneho zástupcu – advokáta, ktorého úlohou zrejme bolo chrániť záujem poškodeného v tejto kauze. Túto skutočnosť konajúce súdy vyhodnotili ako takú, ktorá nemôže byť subsumovaná pod skutkovú podstatu prečinu hrubého nátlaku podľa § 191 ods. 1 Trestného zákona.

39. Ústavný súd neprijal námietku sťažovateľa, že v tzv. skutkovej vete je hrozba násilia spojená iba s požadovaným odovzdaním finančnej čiastky, a nie aj s domáhaním sa „odvolania advokáta“. Zo znenia tejto vety jednoznačne vyplýva, že hrozba násilia sa vzťahuje na obe tieto sťažovateľom od poškodeného požadované konania. Svedčí o tom najmä spojka „a“ v nasledujúcej časti vety: „... *obvinený pristúpil k poškodenému... a kázal mu, aby ihneď odvolal advokáta a do 04. 04. 2008 dal sumu 200.000,- Sk, inak dopadne zle, dá jemu aj jeho synovi dolámať ruky a dá na dome syna poškodeného porozbijať okná a bude ich celej rodine robiť zle*“.

40. Argumentácia všeobecných súdov vo vzťahu k právnej kvalifikácii stíhaného skutku sa preto javí ako dostatočne presvedčivá, ústavne konformná a bez akejkoľvek potreby ju ústavným súdom vylepšovať alebo dopĺňať. Krajský súd a po ňom najvyšší súd v tomto smere skúmali podstatné dôvody, ktoré uviedol sťažovateľ vo svojich opravných prostriedkoch, a na jeho argumentáciu reagovali primeraným spôsobom, vysporiadali sa s okolnosťami, ktoré mali pre vec rozhodujúci význam a ktoré dostatočne objasňovali skutkový a právny základ rozhodnutia.

41. Ústavný súd po preskúmaní oboch rozhodnutí dospel k záveru, že sú riadne odôvodnené, nie sú arbitrárne a možno ich z ústavného hľadiska považovať za akceptovateľné a udržateľné, a ich vydaním podľa názoru ústavného súdu nemohlo dôjsť k porušeniu namietaného základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie sťažovateľa.

42. Ako už bolo uvedené, o arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06). Takéto pochybenie v ústavnoprávnom zmysle však ústavný súd v rozsudku krajského súdu a uznesení najvyššieho súdu nezistil. Sťažovateľov nesúhlas s obsahom týchto rozhodnutí nie je dôkazom o ich neústavnosti a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor všeobecných súdov svojím vlastným.

43. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v tejto časti – namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu sp. zn. 1 To 66/2015 z 28. októbra 2015 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tdo 17/2018 z 25. septembra 2018 – odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) ako zjavne neopodstatnenú.

K namietanému porušeniu základných práv zaručených v čl. 47 ods. 1 ústavy a v čl. 37 ods. 1 a čl. 40 ods. 4 listiny

44. Ako zo samotného znenia citovaných ustanovení čl. 47 ods. 1 ústavy a čl. 37 ods. 1 a čl. 40 ods. 4 listiny vyplýva, k ich porušeniu vo veci sťažovateľa nemohlo dôjsť a ani nedošlo.

45. Z ústavnej sťažnosti nevyplýva žiaden ústavnoprávne relevantný argument sťažovateľa svedčiaci o tom, že by mu bolo zo strany všeobecných súdov akýmkoľvek

spôsobom bránené odoprieť výpoveď v danej trestnej veci, alebo že by bol k výpovedi nútený ktorýmkoľvek orgánom verejnej moci.

46. Ústavný súd nemohol vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva na odopretie výpovede prijať za ústavne významnú argumentáciu sťažovateľa, podľa ktorej všeobecné súdy neprípustne zasiahli do označeného základného práva tým, že uprednostnili, resp. považovali za pravdivú výpoveď poškodeného, a nie výpoveď sťažovateľa. Využitie procesného práva nevypovedať, ako aj zákaz vynucovať výpoveď obvineného v trestnom konaní nemá takú súvislosť (primeranej nevyhnutnej kvality) s hodnotením dôkazov vyplývajúcich zo získaných dôkazných prostriedkov všeobecnými súdmi, ako im to pripisuje sťažovateľ.

47. Ústavný súd teda nemohol inak iba konštatovať neopodstatnenosť ústavnej sťažnosti sťažovateľa aj v tejto časti, pretože medzi namietaným porušením základného práva odoprieť výpoveď a označenými rozhodnutiami krajského súdu sp. zn. 1 To 66/2015 z 28. októbra 2015 a najvyššieho súdu sp. zn. 2 Tdo 17/2018 z 25. septembra 2018 už prima facie nie je žiadna relevantná súvislosť.

48. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

49. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako celok odmietnutá, neprichádzalo do úvahy zaoberať sa jeho ďalšími požiadavkami uvedenými v jej petite, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo (pozri čl. 127 ods. 2 ústavy).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. mája 2019